

**Janakkalan
Lasten ja nuorten ennaltaehkäisevien
terveyspalvelujen toimintaohjelma
2018**

Janakkala

Sisältö

1. JOHDANTO	3
2. TOIMINTAOHJELMAN LÄHTÖKOHDAT	4
3. NEUVOLA- KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON SEKÄ LASTEN JA NUORTEN EHKÄISEVÄN SUUN TERVEYDENHUOLLON TAVOITE, TEHTÄVÄT JA TOTEUTUS.....	5
3.1 Janakkalan Äitiysneuvolaohjelma.....	5
3.2 Janakkalan Lastenneuvolaohjelma	10
3.3 Kouluterveydenhuolto	17
3.3.1 Janakkalan peruskoulun terveydenhuollon ohjelma.....	19
3.4 Opiskeluterveydenhuolto.....	22
3.4.1 Janakkalan lukion ja ammattioppilaitosten terveydenhuollon ohjelma.....	23
3.5 Oppilashuoltotoiminta.....	24
3.5.1.Oppilashuollon palveluiden järjestäminen Janakkalan kunnassa, yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken ja oppilastyön organisointi.....	24
3.6 Janakkalan lasten ja nuorten suun terveydenhuolto	27
3.6.1. Ensimmäistä lasta odottavan perheen suun terveystarkastus	
3.6.2. Alle kouluikäisen lapsen suun terveystarkastus	
3.6.3. Alle 2-vuotiaan lapsen suun terveystarkastus	
3.6.4. 3-4 -vuotiaan lapsen suun terveystarkastus	
3.6.5. 5-6 -vuotiaan lapsen suun terveystarkastus	
3.6.6. Kouluikäisen lapsen suun terveystarkastus	
3.6.7. Opiskelijan suun terveystarkastus	
3.7 Kasvatus ja perheneuvonta monialaisena yhteistyönä.....	29
3.7.1 Janakkalan kasvatus- ja perheneuvonta	30
3.8 Ehkäisevä lastensuojelu	30
3.8.1 Janakkalan ehkäisevä lastensuojelu.....	30
4. TERVEYDENHUOLLON ASIAKIRJAT	31
5. TOIMINNAN SEURAAMINEN JA YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN	32

1. JOHDANTO

Uusi terveydenhuoltolaki (1326/2010) velvoittaa kuntia edistämään kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia. Valtioneuvoston asetus 338/2011 täsmentää terveydenhuoltolakia lasten ja nuorten ehkäisevien terveystilapalvelujen, eli neuvolatoiminnan, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä lasten ja nuorten ehkäisevän suun terveydenhuollon osalta.

Asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (380/2009) tuli voimaan jo 1.7.2009. Määräaikaisten terveystarjastusten järjestäminen tuli kuntia velvoittavaksi siirtymäajan jälkeen vuoden 2011 alusta. Asetusta päivitettiin ja se annettiin uudelleen terveydenhuoltolain nojalla keväällä 2011 (338/2011). Momentin 4 §:n 1 momentin mukaan terveyskeskusten tulee laatia yhteistyössä sosiaali- ja opetus/sivistystoimen kanssa yhtenäinen toimintaohjelma, jossa on sovittu asetuksessa säädettyjen palvelujen järjestämisestä. Yhteistyön periaatteelle rakentuvan työskentelyn avulla edesautetaan moniammatillisen toiminnan ja sujuvien palveluketjujen kehittämistä.

Lasten ja nuorten ennaltaehkäisevien terveystilapalvelujen toteutuksen kuvaamisen ohella toimintaohjelmassa tulee sopia eri toimijoiden välisestä työnjaosta, yhteistyöstä, menettelytavoista ja vastuuhenkilöistä. Kuntia koskevaan lastensuojelulain velvoittamaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan voidaan liittää keskeisiä sisältöjä kunnan kansanterveystyöstä vastaavan luottamustoimielimen hyväksymästä lasten ja nuorten ehkäisevien terveystilapalvelujen toimintaohjelmasta. Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut ohjeet toimintaohjelman käytännön toteutuksen raportoinnista vuosittain ja ohjelman kokonaisuudessaan tulisi sisältyä kuntakohtaiseen taloussuunnitelmaan.

Janakkalan ennaltaehkäisevän terveydenhuollon toimintaohjelman kehittämisestä vastaa avoterveydenhuollon esimies ja sen laatimisesta, koordinoinnista ja seurannasta terveydenhuollon suunnittelija. Kansanterveystilain mukaisena johtavana lääkärimä toimii Janakkalan terveyden- ja sairaanhoidon tulosalueen johtaja, ylilääkäri. Johtava hammaslääkäri vastaa suun terveydenhuollon palveluista yhteistoiminta-alueella. Ennaltaehkäisevään työhön käytettävissä oleva terveydenhoitajaresurssi on sosiaali- ja terveysministeriön suositusten mukainen. Haasteena Janakkalassa on lääkäriresurssin lisääminen siten, että neuvolapalveluihin voitaisiin nimittää neuvolapalveluista vastaava lääkäri, jonka tehtävänä on kehittää ja koordinoita neuvolapalvelujen lääketieteellistä asiantuntemusta ja palveluohjauksen toimivuutta.

2. TOIMINTAOHJELMAN LÄHTÖKOHDAT

Asetuksen tarkoituksena on parantaa lasta odottavien perheiden, lasten, nuorten ja heidän perheidensä terveysneuvonnan ja terveystarkastusten suunnitelmallista ja tasoltaan yhtenäistä toteuttamista maan eri osissa edistäen samalla heidän terveyttään ja kaventaen väestöryhmien välisiä terveyseroja. Jotta terveystarkastusten ja – neuvonnan sisältö saadaan tarkoituksenmukaiseksi, kunnan kansanterveystyöstä vastaavan viranomaisen tulee vahvistaa neuvolatyölle, koulu- ja opiskeluterveydenhuollolle yhtenäiset toimintaohjelmat yhteistyössä sosiaali- ja opetustoimen kanssa.

Palvelujen tulee muodostaa suunnitelmallinen kokonaisuus ja niitä järjestettäessä on kiinnitettävä huomiota yksilön ja koko perheen osallistumiseen sekä lapsen ja nuoren kehitysympäristöihin. Työ on järjestettävä tarvittaessa moniammatillisesti ja siitä saatuja seurantatietoja väestön terveydentilasta tulee käyttää soveltuvin osin palvelujen suunnittelussa. Asetuksen 2011 (338/2011) mukaan toimintaohjelmasta tulee käydä ilmi määräaikaisten terveystarkastusten toteuttamisen sisältö kaikille määrättyyn ikäryhmään tai vuosiluokkaan kuuluville sekä erityistä tukea tarvitsevien lasten, nuorten ja perheiden erityisen tuen tarpeen varhaisen tunnistamisen toteutus ja viivytyksettä tapahtuvan tarvittavan tuen järjestämisen keinot. Asetus velvoittaa lisäksi kuntia selvittämään myös määräaikaisista terveystarkastuksista poisjäävien lasten ja nuorten poisjäännin syyn ja mahdollisen tuen tarpeen.

Lasten, nuorten ja perheiden palveluja ohjataan lainsäädännöllä. Aihepiiristä on julkaistu useita suosituksia ja oppaita

Hallituksen Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) –kärkihankkeessa tavoitteena on nykyistä lapsi- ja perhelähtöisemmät, vaikuttavammat, kustannustehokkaammat ja paremmin yhteen sovitettut palvelut sekä toimintakulttuurin uudistaminen.

- **Hallitusohjelma**
- **Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma (STM)**
- **Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma LAPE (THL)**

Lait, suositukset ja oppaat:

- Terveydenhuoltolaki 2010
- Äitiysneuvolaopas – Suosituksia äitiysneuvolatoimintaan , THL opas 2013
- Asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 338/2011
- Terveys 2015 - Kansanterveysohjelma
- Terveystarkastukset lastenneuvolassa & kouluterveydenhuollossa, menetelmäkäsikirja, THL opas 2011
- Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä suun terveyden huolto STM 2009:20
- Imetyksen edistäminen Suomessa, toimintaohjelma 2009-2012
- Seulontaohjelmat – Opas kunnille kansanterveystyöhön kuuluvien seulontojen järjestämisestä 2007 (STM, Julkaisuja 2007:5)

- Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelma 2007
- Terveydenedistämisen laatusuositus 2006
- Opiskeluterveydenhuollon Opas 2006
- Kouluterveydenhuollon laatusuositukset 2004 (STM, Oppaita 2004: 8)
- Lastenneuvola lapsiperheiden tukena - opas työntekijöille 2004. (STM, Oppaita 2004:14)
- Imeväis- ja leikki-ikäisten lasten, odottavien ja imettävien äitien ravitsemussuositus 2004:11
- Kouluterveydenhuollon opas 2002. (Stakes 2002, Oppaita 51)
- Seulontatutkimukset ja yhteistyö äitiyshuollossa. Suositukset 1999. (Stakes 1999, Oppaita 34)
- Kansanterveysasetus 1992
- Kansanterveyslaki 1972
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014, Finlex)
- Sosiaalihuoltolaki, muutokset 1.4.2015
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992 Finlex
- Asetus potilasasiakirjoista 298/2009 Finlex
- Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994 Finlex
- Isyyslaki 11/2015 Finlex
- Laki terveydenhuollon valtakunnallisesta henkilörekisteristä 556/1989 Finlex
- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi 504/2002 Finlex
- Lastensuojelulaki 417/2007 Finlex
- Mielenterveyslaki 1116/1990 Finlex
- Päihdehuoltolaki 41/1986 Finlex
- Tartuntatautilaki (1227/2016)
- Asetus rokotuksista STM (149/2017)
- Asetus imeväisten ja pikkulasten ruokintaa koskevasta tiedotusaineistosta 267/2010 Finlex
 - Asetus seulonnoista 339/2011 Finlex
 - Valtioneuvoston asetus tartuntataudeista (146/2017)
 - Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013
 - Perusopetuslaki 628/1998 Finlex
 - Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 630/1998 Finlex
 - Lukiolaki 629/1998 Finlex
 - Opiskeluhuoltoa koskevat opetussuunnitelmien perusteet
 - a. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutos/ luku 5.3
 - b. Oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen, Opetushallitus 5/011/2014
 - c. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutos/ luku 5.4
 - d. Oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen, Opetushallitus 4/011/2014
 - e. Ammatillisen perustutkinnon perusteet/ luku 8.7
 - f. Opiskeluhuolto, Opetushallitus 10/011/2014
 - g. Lukion opetussuunnitelman perusteet 2015: 48, luku 4.4 Opiskeluhuolto
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000 Finlex
- Nuorisolaki 72/2006 (Finlex)

- Mielenterveyslaki 1116/1990 (Finlex)
- Opintotukilaki 65/1994 (Finlex)
- Laki nuorista työntekijöistä 998/1993 (Finlex)
- Valtioneuvoston asetus nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä 475/2006 (Finlex)
- Laki vammaisuuden perusteella järjestetyistä palveluista ja tukitoimista 380/1987 (Finlex)
- Laki kehitysvammaisen erityishuollosta 519/1977 (Finlex)

3. NEUVOLA- KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON SEKÄ LASTEN JA NUORTEN EHKÄISEVÄN SUUN TERVEYDENHUOLLON TAVOITE, TEHTÄVÄT JA TOTEUTUS

3.1 Janakkalan Äitiysneuvola

Äitiysneuvolan tehtävänä on edistää raskaana olevan naisen, sikiön ja vastasyntyneen lapsen ja koko lasta odottavan perheen terveyttä ja hyvinvointia. Tavoitteena on raskaudenaikaisten häiriöiden ehkäisy, häiriöiden varhainen toteaminen ja sujuva hoitoon ohjaaminen. Raskaana oleville naisille tarjotaan mahdollisuus raskauden aikaisiin sikiön kromosomi- ja rakennepoikkeavuuksien seulontoihin, jotka tehdään seulonta-asetuksen mukaan. Neuvolan tuki suunnataan koko perheelle, jolloin voidaan tukea raskaana olevaa naista ja hänen puolisoaan valmistautumaan vanhemmuuteen ja lapsen tuomiin muutoksiin perheessä. Neuvolan tehtävänä on vahvistaa perheen voimavaroja, lapsen ja vanhemman välistä varhaista vuorovaikutusta sekä äidin voimavaroja imettä. Huomiota kiinnitetään koko perheen elintapoihin, parisuhteeseen ja molempien puolisoitten rooliin ja vastuuseen vanhempina.

Ensimmäistä lasta odottavan tai ensimmäisen lapsen saaneen perheen luokse tulee järjestää vähintään yksi kotikäynti ja ainakin ensimmäistä lasta odottavalle perheelle on järjestettävä monialaisesti toteutettua perhevalmennusta, johon sisältyy vanhempainryhmätoimintaa. Äidille järjestetään raskaudenaikaiset terveystarkastukset neuvolassa yksilölliset tarpeet huomioiden. Määrää ja sisältöä koskevat suositukset on päivitetty v 2011. Neuvolatoimintaa säätelevän asetuksen (338/2011) mukaan odotusaikana järjestetään yksi laaja terveystarkastus, jossa arvioidaan molempien vanhempien hyvinvointia ja tuen tarpeita. Jälkitarkastuksen voi tehdä lääkäri, kättilö tai terveydenhoitaja.

Janakkalan äitiysneuvolassa toimii yhdistetty äitiys- ja lastenneuvola sekä perhesuunnittelu-neuvola, joissa työskentelee yhteensä 6 terveydenhoitajaa, neljä Turengin neuvolassa ja kaksi Tervakosken neuvolassa. Jokaisella terveydenhoitajalla on lastenneuvolan ja äitiysneuvolan asiakkaita sekä perhesuunnittelun asiakkaita. Äitiysneuvolan asiakkaita on n. 15-40 / vuosi / terveydenhoitaja. Raskausajan terveydenhoitajakäyntejä on kaikkiaan 14-15 asiakasta kohden ja kolme käyntiä neuvolalääkärillä asiakasta kohden. Yhdistetyssä mallissa terveydenhoitajalla voi suositusten mukaan olla esimerkiksi noin 40 äitiä/vuosi ja lisäksi noin 200 neuvolaikäistä lasta. Etuna on myös, että terveydenhoitaja tuntee oman alueensa väestön. Yhdistetyssä työssä on turvattava

työnohjaus ja konsultointimahdollisuus. Janakkalassa terveydenhoitajilla on mahdollisuus saada työohjausta sitä tarvitessaan.

Janakkalan terveydenhoitajilla on pitkä työkokemus ja kahdella terveydenhoitajalla on myös kättilön tutkinto, kolmella on moniammatillisen perhetyön erikoistumisopinnot. Tervakoskelaiset nuoret saavat ehkäisyasioissa palvelut Tervakosken neuvolasta ja turenkilaiset nuoret koulujensa terveydenhoitajilta ja äitiysneuvolasta. Äitiysneuvolassa jälkitarkastuksen yhteydessä selvitetään ehkäisyn tarve ja äiti saa e-pillerireseptin tms. tarvittaessa.

Tervakosken neuvolassa toimii 6 kk:n ikäisille vauvaperheille suunnattu moniammatillinen (neuvola-hammashoito-päiväkoti) ryhmäneuvola. Viikoittainen vauvakerho kokoontuu sekä Turenkisissa että Tervakoskella neuvolan ja seurakunnan työntekijöiden vetämänä. Mannerheimin Lastensuojeluliiton ”Vahvuutta vanhemmuuteen” – hankkeeseen (hankkeessa mukana terveydenhuolto, sosiaalitoimi ja varhaiskasvatus) sisältyvät ensisynnyttäjille tarkoitetut perheryhmät kokoontuvat 8-12 kertaa. Kerrallaan noin 1½ tunnin kestoisiin perheryhmiin voi liittyä, kun vauva on 4 kuukauden ikäinen. Perheryhmien tavoitteena on vahvistaa perheiden psykososiaalista tukea lisäämällä vanhempien kykyä ymmärtää vauvan tarpeita ja tunteita.

Erytystä tukea tarvitsevien lasten ja perheiden erityisen tuen tarve kyetään tunnistamaan varhain ja toimivat hoitopolut on olemassa. Määräaikaisista terveystarkastuksista poisjäävien lasten poisjäännin syyt saadaan selvitettyä osittain ja tuen tarve kartoitetaan, mikäli perhe tavoitetaan ja perhe saadaan tulemaan neuvolavastaanotolle. Erytystuen tarpeen arvioimiseksi ja toteuttamiseksi tuen tarpeessa olevien lasten/perheiden kotikäyntejä ei kyetä yksin neuvolan työntekijöiden turvin tekemään. Työmuoto edellyttää parityöskentelyä – mallin mukaista menettelyä, jolloin terveydenhoitaja esimerkiksi yhdessä perhetyöntekijän kanssa selvittää tuen tarpeen käymällä näiden perheiden kodeissa.

Perhesuunnittelu Janakkalan neuvoloissa ja kouluterveydenhuollossa

Kouluterveydenhoitajat haastattelevat ja aloittavat hormonaalisen ehkäisyn yli 15-vuotta täyttäneille ja nuoret saavat 6 kk:n ehkäisylääkkeet ilmaiseksi. 3-6 kk:n käytön jälkeen nuori ohjataan kontrollikäynnille lääkärille, ja seuraavan kerran 2-3 vuoden kuluttua. Välissä terveydenhoitajan kontrolli 1,5 vuotta aloittamisen jälkeen ja alle 25-vuotiailla hoitajakontrolli neuvolassa. Yli 25-vuotiaiden hoitajakontrollit tehdään omahoitajalla. Esitetolomakkeiden luominen suunnitteilla kontrollien helpottamiseksi. Kierukka- ja ehkäisykapseita toivovat asiakkaat ohjataan Turenkin neuvolassa keskitetysti yhden terveydenhoitajan vastaanotolle. Ehkäisykapseleiden käytöstä tulee asiakkaan ennen lopullista valintaa keskustella lääkärin kanssa.

Raskaudenkeskeytyspotilaat ohjataan neuvolan terveydenhoitajalle ja tätä kautta varataan aika lääkärille/neuvolalääkärille. Jos raskaudenkesto on epävarma, silloin ensisijaisesti aika neuvolalääkärille raskaudenkeston määrittämiseksi UÄ-tutkimuksella. Jälkitarkastus tehdään neuvolan terveydenhoitajan toimesta ja jatkoehkäisystä (pillerit) huolehditaan.

PAPA –seulontatutkimukset alkavat 25 ikävuodesta alkaen 5 vuoden välein. Jos tutkimusnäytteissä esiintyy toistuvasti (3 kertaa) muutoksia, asiakkaalle kirjoitetaan lähete laboratorioissa tehtävää HPV-testiä varten.

Janakkalan neuvolatyön apuna käytetään seuraavia lomakkeita:

- Audit, alkoholin käytön arviointi -kysely
- EPDS, mielialalomake synnytyksen jälkeisen masennuksen tunnistamiseksi
- Lene -lapsen neurologisen kehityksen arviointilomake
- Vanhemmuuden ja parisuhteen roolikartat (käytetään perhevalmennuksessa)
- Vane-psy -Vauvan neurologisen ja psyykkisen kehityksen arviointimenetelmä (otetaan käyttöön 2013, koulutus jo toteutunut)
- Vavu - varhaista vuorovaikutusta tukeva haastattelu
- Voimavaralomakkeet Väkipalsta – lomake / neuvolaseula

Janakkalan Äitiysneuvolaohjelma

Ajankohta	Tekijät/ Osallistujat	SISÄLTÖ	KESKUSTELUNAIHEET/OHJAUS
1.Puhelin- kontakti	Th	Monesko raskaus, viimeisten kuukautisten ajankohta, raskaustesti, sairaudet, lääkkeet, kysymys/alkuinfo sikiöseulontatutkimuksista.	Vointi, seurantaprosessissa lähitulevaisuudessa esiin tulevat asiat. Neuvola-ajan varaaminen. Tupakointi, alkoholi ja lääkkeet –info. THL:n ohjeistus sikiöseulonnoista.
7 – 11 rvk	Th	Perustietojen täyttäminen, laboratoriolähetteet (VR, Rh-va, kardioliipiini, HBsAg, HIV,). Perusteellinen informaatio sikiöseulontatutkimuksista suullisesti ja kirjallisesti (äiti varaa ajan varhaisraskauden uä-tutkimukseen) Audit-kysely molemmille puolisoille. Hb, virtsan tutkiminen (U-prot, U-glukoosi ja U-klamydia) ja U2- ja U-GCtutkimus, RR ja paino; tarvittaessa lähete sokerirasituskokeeseen. Foolihappolisä ja D-vitam.info. Ajanvaraus neuvolalääkärille.	Raskauden seurannan merkitys, eteneminen/neuvolakäynnit. Sikiöseulonnat ja uä-tutkimukset. Ruokavalio, liikunta, painonhallinta, lääkkeet ja päihteet. Hampaidenhoito-ohjelma ja yhteystiedot suun terveydenhuollon asiantuntijoihin. Parisuhde ja vanhemmuus, seksuaalisuus raskauden aikana, mieliala ja sen vaihtelut. Esitteet: 'Meille tulee vauva' (THL), 'Savuton raskaus', 'Ajattelen sinua' Sikiöseulonnat-esite. vanhemmuuden polulle. MRSA- ja BCG-kysely. Esitietolomake K-HKS:aa varten. Vauvakirja äidille ja isälle.

10 – 12 rvk	Th ja lääkäri	Obstetrinen ja gynekologinen selvitys terveydentilasta. Arvio sokerirasituskokeen tarpeesta. Gynekologinen tutkimus ja sikiön sydänäänten kuuntelu. Paino, RR, tarv. Hb ja virtsatutkimus. Veriseulalähete K-HKS:aan.	Raskauden fysiologiset vaikutukset, lantionpohjalihaksiston merkitys. Elämäntavat. SPR:n VR-vasta-aine -tutkimustulos liitetään nla-korttiin.
16 – 18 rvk	Th	Paino, RR, virtsatutkimus Sikiön sydämen syke ja mahdolliset liikkeet, Kohdun kasvu..	Asiakkaan esille tuomat asiat tarpeidensa mukaan. Sikiön seulontatutkimusten tulokset. Parisuhdeväkivaltakysely. Elämäntavat.
22 – 23 rvk	Th	Paino, RR, Hb, virtsatutkimus, kohdunpohjan korkeus, sikiön sydänäänten kuuntelu ja sikiön liikkeet. Ennakoivat supistukset. Mahdollisten pre-eklampsiaoireiden havainnointi ja tunnistaminen. Sokerirasituskoe tarvittaessa. Informaatio ja esitteet sosiaaliturvaetuksista (KELA). Todistus Kelalle raskauden kesktosta, kun 154 vrk. Verkkopalvelu. Tieto perhevalmennuksesta ensisynnyttäjille.	Asiakkaan esille tuomat asiat tarpeidensa mukaan (jaksaminen kotona ja työssä, tukiverkko raskauden aikana ja sen jälkeen; ravitsemus, liikunta, selän ja lantionpohjan lihasto, parisuhde ja seksuaalisuus) Psyykkinen jaksaminen..
26 rvk	Th	Paino, RR, (Hb), virtsatutkimus Kohdunpohjan korkeus Sikiön sydänäänten kuuntelu ja sikiön liikkeet Veriryhmävasta-aineseula Rh-negatiivisista äideistä. Gynekologinen tutkimus ja kohdunsuun kypsyyden arviointi. Sokerirasituskoe tarvittaessa.	Asiakkaan esille tuomat asiat tarpeidensa mukaan (jaksaminen kotona ja työssä, turvotukset, närästys, ummetus, painonhallinta, suonikohjut). Supistusten tunnistaminen. Pre-eklampsian oireet. Synnytyspeloista keskusteleminen. Keskustelu perheen elämäntilanteesta, hyvinvoinnista, odotuksista, peloista, perheen sosiaalisista suhteista ja voimavaroista. Info tutustumiskäynnistä sairaalaan. Varhaisen vuorovaikutuksen (VAVU) kotikäynnistä sopiminen ja suunnitelma toteutuksesta rvk:oilla 30 – 32.

30 rvk	Th	Paino, RR, Hb, virtsatutkimus Kohdunpohjan korkeus Sikiön sydänäänten kuuntelu, sikiön liikkeet sekä asento. K-HKS:aan tutustuminen: ajanvaraus netistä. Anti-D-immunolog. suojaus.	Asiakkaan esille tuomat asiat tarpeidensa mukaan (Motivoivan haastattelun = MOHA avulla pyritään tunnistamaan naisen/perheen huolenaiheita). Ohjataan tarvittaessa erityistyöntekijän vastaanotolle. Keskustellaan imetyksestä ja sen merkityksestä. Annetaan ohjausta mahdollisen ennenaikaisen synnytyksen varalta. Arvioidaan odottavan yleistilaa ja sikiön vointia. Liikelaskenta.
32 rvk	Th	Paino, RR, virtsatutkimus Kohdunpohjan korkeus Sikiön sydänäänten kuuntelu ja liikkeet sekä tarjonta. VR-vasta-aineseula tarvittaessa. Liikelaskenta. .	Asiakkaan esille tuomat asiat tarpeidensa mukaan. Perheen valmiudet uuden perheenjäsenen vastaanottamiseen. Isyyden merkitys. Seksuaalisuus loppuraskaudessa. Sikiön liikelaskentaohjeistus. Imetys ja sen merkitys Net:n asiantuntijoiden sivustot, info.
34 – 36 rvk	Th ja lääkäri	Paino, RR, Hb, virtsatutkimus Kohdunpohjan korkeus, sikiön sydänäänten kuuntelu ja liikkeet sekä tarjonta. VR-vasta-aineseula tarvittaessa. Gynekologinen tutkimus. Streptokokkinäyte sisäsynnyttimistä.	Asiakkaan esille tuomat asiat tarpeidensa mukaan. Keskustelu lähestyvistä synnytyksestä / synnytyksen merkit. Äidin mieliala.
35, 36, 37, 38, 39, 40, 40 + 4 rvk:t	Th	Paino, RR, Hb tarvittaessa, virtsatutkimus, Kohdun kasvun seuranta, sikiön sydänäänten kuuntelu ja liikkeet, tarjonta sekä sikiön painoarvio. Ajanvaraus mahdollisen yliaikaisuuden vuoksi erikoissairaanhoidon äitiyspoliklinikalle 41 + 5 rvk:lla. Kohdun tilanne, jos äiti toivoo.	Asiakkaan esille tuomat asiat tarpeidensa mukaan. Mieliala ja ajatukset synnytys-sairaalaan tehdyn tutustumiskäynnin jälkeen. Synnytystä ennakoivat merkit ja lähtö synnytys-sairaalaan. Valmistautuminen vauvan syntymään ja tulevaan imetykseen. Kartoitustukiverkosta.
41 rvk	Th	Paino, RR, virtsatutkimus, kohdunpohjan mittaus, sikiön sydänäänten kuuntelu ja sikiön liikkeet, tarjonta sekä painoarvio. 41 + 5 > lasketun ajan ylitys > aika K-HKS:n ä-pkl:lle.	Asiakkaan esille tuomat asiat.

n. 1 vko synnytyk- sestä. Kotikäynti	Th	Kohdun supistuneisuus ja arkuus, jälkivuoto ja mahd. episiotomia-arpi / sectiohaavan tarkkailu. Rinnat/imetys. Tarvittaessa RR. Lasta varten D-vitamiinitipat + ohje.	Keskustelu raskauden ja synnytyksen kulusta. Vauvan syntymän aiheuttamat muutokset perheen elämään ja selviytyminen niistä. Äidin mieliala ja synnytyksen jälkeisen masennuksen mahdollisuus ja ilmeneminen. Parisuhde. Täysimetys. Huolenaiheiden perusteellinen läpikäynti. Materiaali: Imetysajan ravitseminen ja liikunta.
---	----	--	---

3.2 Janakkalan Lastenneuvola

Lastenneuvolan tehtävänä on edistää alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä terveyttä ja hyvinvointia sekä kaventaa perheiden välisiä terveyseroja. Lastenneuvolassa seurataan ja edistetään lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä sekä tuetaan vanhempia turvallisessa, lapsilähtöisessä kasvatuksessa ja lapsen hyvässä huolenpidossa sekä parisuhteen hoitamisessa.

Neuvolassa pyritään havaitsemaan lapsiperheiden erityisen tuen tarpeet mahdollisimman varhain ja järjestämään tarkoituksenmukainen tuki ja apu. Lapsi saa neuvolassa rokotusohjelmaan kuuluvat rokotukset. Neuvolatoimintaa säätelevän asetuksen mukaan neuvolassa järjestetään alle kouluikäisille vähintään 15 määräraikaistarkastusta, joista viisi tekee lääkäri yhdessä terveydenhoitajan kanssa. Terveydenhoitaja tekee kotikäynnin ennen ja jälkeen synnytyksen. Lisäksi vanhempia tuetaan vanhempainryhmien avulla.

Alle kouluikäisten lasten terveystarkastuksista kolme on laajaa terveystarkastusta, jossa arvioidaan lapsen kehityksen, terveydentilan ja hyvinvoinnin lisäksi koko perheen hyvinvointia ja vanhempien tuen tarpeita. Tarkastukseen kutsutaan aina molemmat vanhemmat. Laajaan terveystarkastukseen sisältyy huoltajien kirjallisella suostumuksella päivähoiton ja esiopetuksen henkilökunnan arvio lapsen selviytymisestä päivähoitossa niiltä osin kuin se on välttämätöntä hoidon ja tuen järjestämisen kannalta. Siihen sisältyy myös vanhempien näkemys lapsensa terveydestä ja kehityksestä sekä koko perheen hyvinvoinnista. Monialainen toteuttaminen ei edellytä tapaamista samaan aikaan, mutta vaatii lääkärin ja terveydenhoitajan/kätilön osalta etukäteissuunnittelua ja yhdessä suoritettua arviota koko perheen hyvinvoinnista.

Janakkalan yhdistetyssä äitiys- ja lastenneuvolassa neuvolatyön toteutus tapahtuu terveydenhoitajan ja lääkärin yhteistyönä terveyskeskuksessa. Lastenneuvolan asiakkaita terveydenhoitajaa kohden on keskimäärin n. 100–350 / vuosi. Neuvolalääkärin resurssi on 2½ viikossa, josta lastenneuvolatyötä on n. 3 päivää, 6 vkon tarkastuksen suorittaa neuvolan lääkäri. Tarvittaessa lääkärin vastaanottopäiviä lisätään ajoittain, jos lisäajankäyttö on tarpeen. Lapsen ensimmäisen ikävuoden aikana perhe käy neuvolassa tiheästi valtakunnallisten suositusten mukaisesti ja seuraavien ikävuosien aikana käynnit harvenevat. Joidenkin perheiden kohdalla tapaamisia on useammin tarpeen mukaisesti. Kehityksen seurannassa käytetään Lene- ja Vane – arviointimenetelmiä sekä vastaanottotilanteen havainnoinnissa varhaisen vuorovaikutuksen (Vavu) ja motivoivan haastattelun (Moha) metodeja. Terveydenhoitaja ja lääkäri tekevät Vane-arvion 1½, 4, 8 ja 18 kk:n ikäiselle vauvalle. Lisäksi terveydenhoitaja tekee Lene-arvion 2,5 – 3v, 4v, 5v ja 6 vuotiaalle lapselle ja 4 v tarkastukseen osallistuu myös lääkäri. Jos kehitysseurannassa havaitaan pulmia, lapsi ohjataan ylimääräiseen lääkärintarkastukseen.

Mikäli lapsen kehitysseurannassa havaitaan tuen tarvetta tai ongelmia fyysisen, psyykkisen tai sosiaalisen kehityksen alueella, perheen asia ohjataan lastenneuvolatyöryhmän moniammatilliseen arviointiin. Asian käsittelyä varten vanhemmilta pyydetään kirjallinen suostumus. Suostumuksen yhteydessä vanhemmille kerrotaan, missä perheen asioita käsitellään ja ketkä käsittelyyn osallistuvat. Lupa on voimassa hoitajakson loppuun asti, ellei toisin sovita. Päätös asian viemisestä neuvolatyöryhmään kirjataan Effica-järjestelmän terveydenhoitaja – lehdelle. Lastenneuvolatyöryhmä kokoontuu sekä Turengin että Tervakosken neuvolassa noin kerran kuukaudessa.

Janakkalan neuvolan yhteistyökumppaneina työskentelevät moniammatilliset työryhmät: lastenneuvolatyöryhmä ja lasten kuntoutustyöryhmä; näiden ryhmien sisällä vuoropuhelua käydään psykologin, puheterapeutin, toimintaterapeutin, fysioterapeutin, kiertävän erityislastentarhanopettajan ja neuvolalääkärin kanssa. Lastenneuvolatyöryhmän tehtäviä ovat perustason tutkimusten ja varhaiskuntoutuksen suunnittelu sekä mahdollisten jatkotutkimusten tarpeen arvioiminen erikoissairaanhoidossa. Sovitun hoidonporrastuksen mukaisesti lasten asioita käsitellään tarvittaessa erillisessä lastenneurologin ja lastenpsykiatrin konsultaatiossa. Lasten kuntoutustyöryhmä on moniammatillinen, poikkihallinnollisesti koottu asiantuntijaryhmä, joka suunnittelee ja seuraa alle kouluikäisten lasten varhaiskuntoutuksen järjestämistä, kun tarvitaan ostopalveluita tai erikoissairaanhoidon konsultaatiotukea. Alle kouluikäiset lapset saavat erilaisiin toiminnallisiin vajavuuksiin hoitosuunnitelman mukaista kohdennettua apua alan asiantuntemuksen omaavalta toimintaterapeutilta ja fysioterapeutilta. Kasvatuskumppaneita ovat myös sosiaali-, perhe- ja kotipalveluntyöntekijät, päiväkodit ja perhepäivähoitajat, kolmannen sektorin toimijoista seurakunta ja Mannerheimin Lastensuojeluliitto sekä erikoissairaanhoidosta lasten neurologian ja psykiatrian yksiköt.

Erityistä tukea tarvitsevien lasten ja perheiden tuen tarve tunnistetaan varhain ja toimivat hoitopolut on olemassa. määräaikaista terveystarkastuksista poisjäävien lasten poisjäännin syyt saadaan selvitettyä osittain ja tuen tarve kartoitetaan, mikäli perhe tavoitetaan ja saadaan tulemaan neuvolavastaanotolle. Yhtenä työskentelytapana on, että neuvolan terveydenhoitaja ja perhetyöntekijä yhdessä selvittävät tuen tarpeen käymällä näiden perheiden kotona. Turengin alueella neuvolan terveydenhoitajien apuna toimii yksi MLL:n lapsiperheiden tukihenkilö, jonka toiminta on ennaltaehkäisevää matalan kynnyksen apua perheille, joissa on alle kouluikäisiä lapsia ja/tai odotetaan ensimmäistä lasta, tukihenkilö ei ole kodin- tai lastenhoitaja vaan ensisijaisesti vanhempaa/vanhempia varten. Lähes kaikki neuvolan terveydenhoitajat ovat suorittaneet moniammatillisen perhetyön erikoistutkinnon.

Janakkalan Lastenneuvolaohjelma

< 1 vk Koti- käynti	Th / äitiys- neuvolan viimeiseen kotikäyntiin sisältyvä	Punnitus, päänympäryys, refleksit, napa, iho, yleisvointi, erityistoiminta, imeminen ja ravitseminen Äidin yleisvointi, varhainen vuorovaikutus vauvan kanssa, jälkivuoto, rinnat, kohdun pa-	Keskustelu raskauden ja synnytyksen kulusta. Vauvan syntymän aiheuttamat muutokset perheen elämään ja selviytyminen niistä. Täysimetytys. Parisuhde. Synnytyksen jälkeisen masennuksen mahdollisuus. Huolenaiheiden esille ottaminen.
---------------------------	---	--	--

		lautuminen ja mahdollisen episiotomian/repeämän paraneamisen arviointi ja hoito-ohjeet	
1 – 4 vk	Th (tarvittaessa neuvolan perheyöntekijä mukaan tapaamiseen)	Punnitus, päänympäryys, refleksit, napa, iho, eritystoiminta, imeminen ja ravitseminen. Lapsen yleisvointi. Ulkoilu ja D-vitamiinilisä. Perheen jaksaminen ja vuorovaikutus vauvan kanssa.	Täysimetys. Vanhempien esille tuomat tarpeet ja huolenaiheet. Terveystieteiden havainnot keskustelun pohjaksi myös. Materiaali: Lapsi eri ikäkausina 0-6 kk/ensisyntyjäperheet ja uudelleensyntyneillekin, jos edellisen lapsen syntymästä on kulunut aikaa (MLL) Terveys ja hyvinvointi 0-12 kk (MLL).
4 – 6 vk	Th ja lääkäri Sisältää äidin jälkitarkastuksen.	Painon, pituuden ja päänympäryksen kehitys, yleisvaikutelma. Vane-Psy -menetelmä (vauvan neurologisen ja psyykkisen kehityksen arviointimenetelmä): Metodien pohjalle rakentuvat laajat terveystarkastukset 6 vk, 4 kk ja 1v 6 kk iässä, koko perhe kutsutaan mukaan. Vuorovaikutus, imeminen ja ravitseminen. Heijasteet, katsekontakti ja kuulon testaus tiu'ulla. EDPS mielialalomake annetaan th:n vastaanotolla ennen lääkärille menoa.	Vanhempien esille tuomat ilon- ja huolenaiheet. Varhainen vuorovaikutus ja sen merkitys: Lapsen syntymää seuraava vuorovaikutusta tukeva haastattelu. Tiedontulvan järkipäiväinen haarakointi ja luottamuksen vahvistaminen omaan osaamiseen ja ymmärrykseen. Täysimetys. Parisuhde ja seksuaalisuus.
2 kk	Th	Painon, pituuden ja päänympäryksen kehitys, jänteisyys ja heijasteet. Vuorovaikutus ja katsekontakti. Punaheijaste; lapsen reagointi äänille (tiuku). Rokotukset: Rotavirus 1.	Vanhempien esille tuomat ilon- ja huolenaiheet. Vanhempien elämäntilanne ja voimavarat. Äidin mieliala (EPDS-lomake). Rokotusinfo.
3 kk	Th	Yleisvaikutelma. Painon, pituuden ja päänympäryksen kehitys. Iänmukainen kehitysarvio (heijasteet ja kontaktiin tulo).	Vanhempien ilon- ja huolenaiheet. Vauvan käyttäytymiseen liittyvät havainnot. Ruokinta (täysimetys / korvike). Materiaali: Vauvan ensimmäinen ruokavuosi.

		Rokotukset: DTaP-IPV-Hib 1. Pneumokokki 1. Rotavirus.	
4 kk	Th, lääkäri ja vanhemmat	Yleisvaikutelma. Painon, pituuden ja päänympäryksen kehitys. Kontakti (vastavuoroinen jokeltelu ja hymy) Lääkärin tutkimus. Vane-Psy –metodin toteutus jatkuu.	Perheen elämäntilanne ja hyvinvointi. Vanhempien terveydenhoito (Voimavaralomake): liikunta, tupakointi, alkoholi (alkoholin käytön puheeksi ottaminen). Vanhempien harrastukset ja niiden sovittaminen uuteen elämäntilanteeseen. Vanhempien omat ruokailutavat ja yhteiset ruokailuhetket. Lapsen kanssa seurustelu. Perheväkivalta. Täysimetys / korvike tai kiinteän ruuan aloittaminen.
5 kk	Th	Yleisvaikutelma. Painon, pituuden ja päänympäryksen kehitys. Iänmukainen kehitysarvio (lihastonus, kääntyminen, vatsallaan viihtyminen, vuorovaikeus ja kontakti vanhemman kanssa, jokeltelu). Rokotukset: DTaP-IPV-Hib 2 Pneumokokki 2 Rotavirus 3.	Vanhempien ilon- ja huolenaiheet. Ruokintaan liittyvät asiat, imetyksen tukeminen. Nukahtaminen, yösyötöt ja yöheräilyt, vanhemman toiminnan vaikutus lapsen nukkumiseen. Lapsen pitäminen lattialla (liikunnan / syvätuntoistien kehitys). Perheen sosiaalinen tilanne ja ihmissuhteet.

6 kk	Th + Ham- mashoitaja	<p>Yleisvaikutelma. Painon, pituuden ja päänympäryksen kehitys.</p> <p>länmukainen kehitysarvio (liikkuminen, alaraajoihin varraaminen, suojeluheijasteet eteen ja sivuille. Jokeltelu ja muu kontaktiin tulo (liikkuvan esineen seuraaminen katseella).</p> <p>Kerrotaan hampaiden puhkeamisesta, annetaan ohjeet hampaiden harjauksen aloittamiseksi, selvitetään mutanssistreptokokkibakteeritartunnan estämisestä ja sokerin merkityksestä hampaiden reikiintymisen ehkäisemiseen.</p> <p>Harjaus aloitetaan, kun ensimmäinen hammas puhkeaa, harjauksessa 0-2v käytetään pieni sipaisu lasten hammas-tahnaa, jossa enintään 500 ppm fluoria.</p> <p>Hammashuolto kutsuu lapsen 1. tarkastukseen.</p>	<p>Perheen ruokailutavat, säännöllinen ruokailurytmi ja terveellinen ruokavalio. Mukin käyttö, sormiruokailu.</p> <p>Tapaturmien ehkäisy.</p> <p>Vuorovaikutus, lohduttelu, vierastaminen.</p> <p>Kodin tapaturmat.</p> <p>Materiaali: Lapsi eri ikäkausina: 6 – 12 kk (MLL).</p>
8 kk	Th ja lääkäri	<p>Yleisvaikutelma. Painon, pituuden ja päänympäryksen kehitys. Kyky vuorovaikutukselliseen kontaktiin, esim. syliin hakeutuminen.</p> <p>Vastavuoroinen ja monitavui-nen jokeltelu. Motoriikka. Kuulo / uikku 50 db, näkö. Lääkä-rin tutkimus.</p>	<p>Keskustelunaiheet kuten edellisellä kerralla sekä mahdollisten huolenaiheiden selvittäminen.</p> <p>länmukainen ruokailu.</p>
10 kk	Th	<p>Yleisvaikutelma. Painon, pituuden ja päänympäryksen seuranta.</p> <p>Motoriikka.</p> <p>Hb tarvittaessa.</p>	<p>Keskustelunaiheet kuten edellä.</p> <p>Perheen ruokavalioon siirtyminen.</p> <p>Mahdollisesti päivähoidon aloittaminen.</p>
12 kk	Th	<p>Yleisvaikutelma. Painon, pituuden ja päänympäryksen seuranta.</p> <p>länmukainen kehitysarvio (yk-</p>	<p>Säännöllinen ruokailurytmi ja terveellinen ruokavalio. Tuttipullosta vieroittuminen ja suositus tutista luopumiseen viimeistään 2 ikävuoteen mennessä. Hampaiden harjaus ja hampaiden</p>

		<p>sinkertaisten ohjeiden ja kieltojen ymmärtäminen).</p> <p>Parisuhdeväkivaltakysely äidille</p> <p>Annetaan Audit-lomake (2 kpl) kotona täytettäväksi, keskustellaan terveystottumuksista.</p> <p>Hb tarvittaessa.</p> <p>Rokotukset: DTaP-IPV-Hib 3 Pneumokokki 3.</p>	<p>silmämääräinen tarkistaminen.</p> <p>Tapaturmien ehkäisy.</p> <p>Rajojen asettaminen.</p> <p>Vanhemman turvallinen läsnäolo ja puuhat lapsen kanssa.</p> <p>Materiaali: Lapsi eri ikäkausina 1-2 vuotias (MLL).</p> <p>Terveys ja hyvinvointi 1-3 vuotias.</p> <p>Leikki-ikäisen ruokavalio.</p> <p>Netti-info.</p>
18 kk	Th, lääkäri ja vanhemmat	<p>Yleisvaikutelma. Painon, pituuden ja päänympäryksen kehitys.</p> <p>Kyky vuorovaikutukselliseen kontaktiin.</p> <p>Puheen tuottaminen ja ymmärtäminen.</p> <p>Motoriikka.</p> <p>Rokotukset: MPR 1</p> <p>Audit-kysely vanhemmille.</p> <p>Lääkärin tutkimus.</p> <p>Vane-Psy arviointimenetelmä.</p>	<p>Vanhempien mahdolliset huolenaiheet ja perheen hyvinvointi.</p> <p>Oman tahdon kehittyminen.</p> <p>Säännöllinen ruokailurytmi ja terveellinen ruokavalio.</p> <p>Itsesyöminen.</p>
2 v	Th	<p>Yleisvaikutelma.</p> <p>Painon, pituuden ja päänympäryksen kehitys.</p> <p>Motoriikka.</p> <p>Puheen kehitys.</p>	<p>Rajojen asettaminen.</p> <p>Ruokailu.</p> <p>Siisteyskasvatus.</p> <p>Tutista luopuminen.</p> <p>Television katselun rajoittaminen.</p> <p>D-vitamiiniohje.</p> <p>Annettava materiaali: lapsi eri ikäkausina 2-3 vuotias.</p>
3 v	Th	<p>Yleisvaikutelma. Painon, pituuden ja päänympäryksen kehitys.</p> <p>Psykososiaalinen kehitys.</p> <p>Kuulo kysytään vanhemmilta</p> <p>Kettu-testi. LENE.</p> <p>Parisuhdeväkivalta: keskustelu äidin kanssa.</p>	<p>Perheen yhteinen puuhailu, keskustelu lapsen kanssa.</p> <p>kannustaminen ja kiittäminen.</p> <p>lapselle lukeminen.</p> <p>Television ja tietokoneen käytön rajoittaminen.</p> <p>Lapsen omatoimisuus.</p>

4 v	Th, lääkäri ja vanhemmat	<p>Yleisvaikutelma. Painon, pituuden ja päänympäryksen kehitys. Kuulo audiometrillä. Lähi- ja kaukonäkö (LH-taulu).</p> <p>Lapsen kehityksen seurantalomake vanhempien ja päivähoidon kanssa yhteistyössä, lupa vanhemmilta.</p> <p>Audit-kysely vanhemmilta.</p> <p>Rokotukset: DTaP-IPV.</p> <p>Lääkärin tutkimus.</p> <p>LENE-tutkimus.</p>	<p>Keskustelu 4-vuotiaan kehityksenseurantalomakkeen pohjalta (päivähoito ja vanhemmat täyttävät).</p> <p>Vanhempien käsitys lapsesta (itsenäistyminen, omatoimisuus, leikki- ja mieluisimmat leikit).</p> <p>Ravinto ja painon kehitys. Voimavaralomake.</p> <p>Kastelu.</p> <p>Vanhempien ohjaaminen: kiitä ja kannusta lasta, keskustele, vastaa kysymyksiin. TV:n käytön rajoittaminen. Perheen hyvinvointi. Kekseliäs kasvatusta.</p> <p>Annettava materiaali: Lapsi eri ikäkausina 4-5 vuotias (MLL), Terveys ja hyvinvointi 4-6 vuotias. Neuvokas kortti.</p>
5 v	Th	<p>Yleisvaikutelma. Painon, pituuden ja päänympäryksen kehitys. Näkö ja kuulo.</p> <p>Lumiukko-testi. (Testi myös kotihoidossa / perhepäivähoidossa oleville).</p> <p>RR-mittaus.</p> <p>LENE-tutkimus</p>	<p>Vanhempien käsitys lapsen keskittymiskyvystä, omatoimisuudesta ja leikkitaidoista toisten lasten kanssa. Leikkikaverit tärkeitä!</p> <p>Sääntöjen noudattaminen peleissä. Vanhempien käsitys lapsen tunne-elämästä, peloista, arkuudesta ja aggressiivisuudesta. 5-vuotias on yhteistyökykyinen.</p> <p>Yökastelu (voi esiintyä vielä, keskustelu kuitenkin tarpeen mahd. hoidon arvioimiseksi).</p> <p>Lapsen mukanaolo kodin askareissa.</p> <p>Ravitsemus ja painonhallinta.</p> <p>TV:n katselun rajoittaminen.</p> <p>Materiaali: Lapsi eri ikäkausina 5-6 vuotias (MLL).</p>

6 v	Th	<p>Yleisvaikutelma. Painon, pituuden ja päänympäryksen kehitys. Näkö ja kuulo.</p> <p>Parisuhdeväkivaltakysely.</p> <p>Rokotukset: MPR 2.</p> <p>LENE-tutkimus.</p> <p>Tarvittaessa yhteistyöpalaverit päivähoidon kanssa; kouluterveydenhuollon kanssa palaveri ennen koulun alkua.</p>	<p>Vanhempien voimavarojen ja huolien tunnistaminen: vanhempien spontaanisti esiin tuomat ilonaiheet ja/tai huolet.</p> <p>Vanhempien oma terveys, työtilanne, työnjako kotona, jaksaminen.</p> <p>Vanhempien havainnot lapsesta. Todetut terveystulokset. Mahdollisen erityistuen tarve ja tukitoimien jatkuminen kouluiässä.</p> <p>Koulun aloittamiseen liittyvät kysymykset tarvittaessa. Ravintoasiat, liikunta, perheen yhdessä viettäminen, unirytm.</p> <p>Itsenäistymisen vaihe – vanhemmilla vastuu.</p>
-----	----	--	--

3.3 Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuolto on tarkoitettu peruskoululaisille ja heidän perheilleen. Se on lakisääteistä ja maksutonta perusterveydenhuollon ehkäisevää palvelua, jota on saatavilla pääsääntöisesti koulupäivien aikana koululta tai sen välittömästä läheisyydestä. Kouluterveyteen kuuluu:

- oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
- vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen
- oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen sekä pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja – hoitoon ohjaaminen
- kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta
- suun terveydenhuolto
- oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset
- suun terveydenhuolto
- oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset

Janakkalassa on yhteensä 5 koulu- ja opiskeluterveydenhoitajaa + 1 osa-aikainen sijainen sekä 1 koululääkäri, joka tekee 54 %:sta työaikaan ja loppuosa jaetaan terveyskeskuslääkäreiden kesken.

Kouluterveydenhuollon piiriin Janakkalassa kuuluu 11 alakoulua, joista yksi on erityiskoulu ja 4 yläkoulua, joista kaksi on erityiskouluja. Kouluterveydenhuollon oppilaiden lukumäärä vuonna 2013 oli 1909 oppilasta.

Kouluikäisten terveyden edistämiseksi keskeisimmät tavoitteet ovat oppilaan itsetunnon tukeminen, elämänhallintataidot, ihmissuhdekasvatus ja seksuaalisuuden tukeminen, päihteidenkäytön ehkäisy sekä tupakoimattomuus. Kouluille on nimetty terveydenhoitajat ja koululääkärit. Kouluterveydenhuollossa tehdään lakisääteiset terveystarkastukset vuosittain. Luokkien 1-2, 5 ja 7-8 vuositarkastukset ovat laaja-alaisia. Laaja-alainen terveystarkastus tehdään aina koululääkärin ja terveydenhoitajan sekä perheen yhteistyönä. Laajat terveystarkastukset ovat muita tarkastuksia perusteellisempia ja monipuolisempia. Tarkastusten olennaisena osana on yhteistyö perheen, koulun, oppilashuollon ja tarvittaessa muiden tahojen kanssa. Huoltajan kirjallisella suostumuksella terveystarkastukseen sisältyy esiopetuksen henkilökunnan tai opettajan arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa niiltä osin kuin se on välttämätöntä hoidon ja tuen järjestämiseksi. Arviossa on oltava tiedot, jotka ovat tarpeellisia terveyden ja sairaanhoidon tai tuen tarpeen arvioimiseksi sekä niiden järjestämiseksi ja toteutumiseksi.

Yhteistyötahojen arvio on tärkeä osa oppilaan kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin seurantaan sekä tuen tarpeiden varhaista tunnistamista moniammatillisessa yhteistyössä. Alakoulujen laajoihin tarkastuksiin kutsutaan molemmat vanhemmat. Tarkastuksista poisjäävien tuen tarve pyritään selvittämään.

Laaja-alaisessa tarkastuksessa arvioidaan oppilaan psykososiaalista kehitystä mm. ihmissuhteita, tunnetilojen säätelyä ja käyttäytymistä sekä fyysistä terveyttä kuten oppilaan kasvua, kehitystä, terveydentilaa ja pitkäaikaissairauksien vaikutusta koulunkäyntiin. Laaja-alaisessa terveystarkastuksessa selvitetään myös koko perheen hyvinvointia, terveystottumuksia ja terveyttä ja tehdään arvio oppilaan terveydentilasta ja mahdollisesta jatkotutkimusten, tuen ja hoidon tarpeesta yhdessä oppilaan ja huoltajien kanssa. Kouluterveyskyselyn tulokset ovat antaneet viitteitä siitä, että nuoren ilmaisemaan lieväänkin huoleen tai riskikäyttäytymiseen tulee puuttua varhain. Tavoitteena on, että nuori ja hänen perheensä saa saman tuen tarpeeseen samanlaisen palvelun riippumatta siitä, missä hän asuu. Keskeistä on tuen suuntaaminen niin, ettei varsinaisia ongelmia ehdi muodostua.

Tarkastuksessa saatujen tietojen perusteella tehdään hyvinvointi- ja terveystuennitelma tai tarkistetaan aikaisemmin tehtyä suunnitelmaa. Laajoista terveystarkastuksista tehdään luokkakohtainen yhteenveto oppilashuoltotyöryhmälle mahdollisten tukitoimien järjestämiseksi. Yhteenveto ei sisällä henkilötietoja.

Vuosittaiset määräaikaistarkastukset terveydenhoitaja tekee väli vuosina muille luokille ja tarvittaessa ohjaa koululääkärille tai muille tahoille. Oppilaan ja perheen erityisintuen tarpeen arvioimiseksi ja toteuttamiseksi järjestetään oppilaalle ja huoltajille lisäkäyntejä. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä kunnan eri toimijoiden, erikoissairanhoidon ja muiden tahojen kanssa. Kaikilla kouluilla terveydenhoitaja pitää myös avointa vastaanottoa, joissa mm. hoidetaan äkillisiä sairastapauksia ja annetaan ensiapua tapaturmissa ilman ajanvarausta.

Oppilaan huoltaja vastaa ensisijaisesti sairastuneen oppilaan hoidosta, sairaanhoidon järjestämisestä ja hoitoon viemisestä. Koulutapaturman sattuessa tai oppilaan sairastuessa koulussa koulun aikuisilla on vastuu turvallisuudesta siihen saakka, kunnes vastuu hoidosta siirtyy huoltajalle. Oppilaan sairastuessa äkillisesti koulussa opettaja tai terveydenhoitaja arvioi oppilaan tilanteen, ottaa tarvittaessa

yhteyttä huoltajiin ja avustaa tutkimuksen ja hoidon järjestämisessä. Oppilaan sairastuessa kotona, huoltajat ottavat tilanteen vaatiessa yhteyttä terveyskeskukseen.

Terveysneuvonta on keskeinen osa kouluterveydenhuollon työtä. Terveysneuvontaa toteutetaan yksilöllisesti tai tarpeen mukaan ryhmissä. Tavoitteena on tukea tiedon soveltamista käytäntöön ja vastuun ottamista hyvinvoinnista. Kouluterveydenhuolto edistää, seuraa ja valvoo koulun työolojen ja koulutyön turvallisuutta yhdessä koulun edustajien, terveystarkastajan, työsuojelun ja työterveyshuollon kanssa. Joka kolmas vuosi tehdään koulujen terveydellisten olojen tarkastukset, joista laaditaan kirjalliset raportit ja esitetään mahdolliset parannusehdotukset

Janakkalassa haasteita ovat 1.8.2014 voimaan tulleen lain velvoittamana kasvavat koulupsykologin, -kuraattorin ja perheneuvolan palveluiden tarve, sekä kouluterveydenhuollon, opetustoimen ja varhaiskasvatuksen välisen yhteistyön parantaminen nivelvaiheissa. Erityisen tuen tarpeen arvioimisessa ja toteuttamisessa tuen tarpeessa olevalle alakoulun oppilaalle/perheelle on ajoittain ollut esteitä psykologipalvelujen kasvaneesta kysynnästä johtuen. Somaattisten tarpeiden osalta apua pystytään antamaan hyvin ja jatkoselvittelyihin lähettäminen (esim. erikoissairaanhoidon, fysioterapeutille jne.) ja henkilökohtaisen terveystuennitelman laatiminen ja sen seuraaminen toteutuvat hyvin. Akuuttia psykososiaalista apua on joskus vaikea saada. Psykososiaalisissa ongelmissa tuen tarpeen arvioinnin ja tuen järjestämisen sekä henkilökohtaisen hyvinvointisuunnitelman laadinnan ja seurannan toteutuksessa on kehitettävää.

3.3.1 Janakkalan peruskoulun terveydenhuollon ohjelma

Ikäluokka	Osallistujat	Tarkastus	Sisältö	Materiaali
Koulutulo- luok- kaat	Th, oppilas ja vanhem- mat	Laaja terveys- tarkastus	Paino, pituus, päänympäryys, ryhti, lähi- ja kaukonäkö, kuulo, RR, tarvittaessa rokotukset Kokonaisvaltainen terveydentilan kartoitus: <ul style="list-style-type: none"> ▪ temperamentti ja mieliala, ▪ esikoulu ja taidot ▪ ravitsemus, D-vitamiinisuositus ▪ nukkuminen, ulkoilu ja liikunta ▪ harrastukset; ruutuaika ▪ kaverit, kiusaaminen, koulumatka ▪ iltapäivähoito ▪ uusien asioiden oppiminen, kiinnostus ▪ perheen hyvinvointi (sisäinen vuorovaikutus ja rakenne, vanhempien ja sisarusten hyvinvointi, perheen elinot ja tukiverkosto). 	Kutsu tarkastukseen Terveystietoa oppilaasta Esikoululaisesta koululaiseksi (MLL).
2 lk	Th, lääkäri, oppilas ja vanhemmat	Määräaikais- tarkastus	Paino, pituus, ryhti, Hb, puberteettikehitys, opettajan arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa + lääkärin laaja terveystarkastus -terveellinen ravinto -ruokailutottumukset	Tokaluokkalainen
3 lk	Th ja oppilas. Oppilaan halutessa myös perhe mukana	Määräaikais- tarkastus	Paino, pituus, ryhti, kaukonäkö. Liikunta ja harrastukset Kaverit.	Kolmasluokkalainen.
4 lk	Th, oppilas ja oppilaan halutessa myös perhe.	Määräaikais- tarkastus	Paino, pituus, ryhti Henkilökohtainen hygienia Nukkuminen	Neljäsluokkalainen Tyttöille: Pieni punainen kirja (Libresse).
5 lk	Th, lääkäri, oppilas ja vanhemmat	Laaja terveys- tarkastus	Paino, pituus, ryhti, näkö, kuulo, Hb, RR, puberteettikehitys. Opettajan arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa. Kyselylomakkeet oppilaalle ja huoltajille	Täältä tullaan nuoruus (MLL)

			<p>Terveys ja mieliala</p> <ul style="list-style-type: none"> -ravitseminen, D-vitamiinisuositus -nukkuminen, ulkoilu, liikunta -harrastukset ja vapaa-aika -ruutuaika -päihteet -murrosiän kehitys -kaverit, kiusaaminen -oppiminen ja koulussa viihtyminen -perheen hyvinvointi (sisäinen vuorovaikutus ja rakenne, vanhempien ja sisarusten hyvinvointi, perheen elinolot ja tukiverkosto). 	Tiesitkö tämän tupakasta?
6 lk	Th, oppilas ja oppilaan toiveesta myös perhe	Määräaikais-tarkastus	<p>Paino, pituus ja ryhti.</p> <p>Koulutyö ja yläasteelle siirtyminen.</p> <p>Päihteet.</p>	<p>Kuudesluokkalaisten</p> <p>Nuoret ja alkoholi.</p>

Luokka	Osallistujat	Tarkastus	Sisältö	Materiaali
Yläaste 7 lk	Th, oppilas ja huoltaja(t)	LAAJA terveystarkastus	<p>Terveystilan ja hyvinvoinnin arviointi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - näkö (värinäkö), RR, rokotukset tarvittaessa HB. - mieliala, miten kokee yläkouluun siirtymisen - mitä odottaa yläkoululta, tulevaisuuden suunnitelmat - aiemmat koulunkäyntiin liittyvät kokemukset, pärjääminen ja tuen tarve, koulun tukitoimet - murrosiän muutokset - ravitseminen, D-vitamiinisuositus - nukkuminen - ulkoilu ja liikunta - harrastukset ja vapaa-aika - ruutuaika - kaverit, kiusaaminen - päihteet - koulumatka - uusien asioiden oppiminen, mielenkiinnon kohteet - perheen hyvinvointi (sisäinen vuorovaikutus ja rakenne, vanhempien ja sisarusten hyvinvointi, perheen elinolot ja tukiverkosto). 	<p>Kutsu tarkastukseen</p> <p>Terveystietoa oppilaasta: oppilaan ilmoitus huoltajan ilmoitus</p> <p>Pärjäämisopas (Elämäntapaliitto)</p>

8 lk	Th, lääkäri, oppilas ja huoltaja(t)	Opettajan arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa Mieliala Päihteet Seksuaaliterveys	Terveystilan ja hyvinvoinnin kartoitus: Paino, pituus, HB, näkö; värinäkö, kuulo, RR, puberteettikehitys mieliala, miten kokee koulunkäynnin, kaverisuhteet perheen tilanne, tuen tarve, tukitoimet murrosiän muutokset, ravitsemus, D-vitamiinisuositus nukkuminen ulkoilu ja liikunta harrastukset ja vapaa-aika ruutu-aika kaverit, kiusaaminen seurustelu, seksuaalisuus, ehkäisy, päihteet	Terveystarkastuskutsu: kysely oppilaalle, kysely huoltajalle R-BDI ja ADSU-ME-lomakkeet palautevihko (Opinnäytetyö) tai huoltajille palaute-lomake 'Olenko minä okei' (Väestöliitto) Näytekondomi
9 lk	Th ja oppilas		Terveys Paino, pituus ja kontrolloitavat asiat ammatinvalinta kaverisuhteet, seurustelu ehkäisy mieliala päihteet rokotukset työille: rintojen omaehtoinen tutkiminen	Rokotustiedot koosteena, Mama-kortti

Joka tarkastuksessa huomioidaan tarpeen mukaan:

- Puberteettikehitys
- Koulunkäynti
- Perheen hyvinvointi
- Psykososiaalinen hyvinvointi
- Ravitsemus, liikunta, nukkuminen
- Mahdolliset seuranta-asiat (Hb, RR, kasvu, kuulo ja näkö)
- Muut esille tulevat asiat

3.4 Opiskeluterveydenhuolto

Opiskeluterveydenhuollon palvelut on tarkoitettu lukiolaisille, toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa opiskeleville, ammattikorkeakoululaisille ja yliopisto-opiskelijoille. Opiskeluterveydenhuoltoon sisältyy:

- opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyn seuraaminen ja edistäminen
- opiskeluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen
- terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen järjestäminen opiskelijoille mukaan lukien mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto
- opiskelijan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen sekä opiskelijan tukeminen ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin tai -hoitoon ohjaaminen.

Opiskeluterveydenhuollon palvelut järjestetään kunnassa sijaitsevien oppilaitosten opiskelijoille riippumatta heidän asuinkunnastaan ja ne ovat käytettävissä myös työharjoittelun aikana. Opiskeluterveydenhuolto on maksutonta alle 18-vuotiaille. Sen jälkeen maksu määräytyy asiakasmaksulain mukaisesti osassa palveluja. Terveystarkastukset ja muut käynnit oppilaitosten toimipisteissä ovat maksuttomia kaikille opiskelijoille.

Lukiossa ja toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa opiskeleville järjestetään terveydenhoitajan tarkastus ensimmäisenä ja lääkärin tarkastus ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuonna. Tarkastuksessa on tärkeä saada kokonaiskäsitys opiskelijan terveydestä ja hyvinvoinnista sekä ohjata opiskelijaa tekemään terveyttä edistäviä valintoja. Huomiota kiinnitetään opiskelijan elämäntilanteeseen, opiskelumotivaatioon ja terveysriskeihin. Opiskelijan terveydentilaa arvioidaan erityisesti opinnoista selviytymisen kannalta.

Terveyden edistämisen lisäksi tarkastusten tavoitteena on tunnistaa erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat varhain. Erityisen tuen tarvetta voivat aiheuttaa esimerkiksi nuoren krooninen sairaus, mielenterveys- ja päihdeongelmat, lähisuhdeväkivalta ja vaikeudet perheen tai nuoren toimeentulossa. 18 vuotta täyttäneet mielenterveysongelmista kärsivät opiskelijat ohjataan terveydenhoitajan varhaisen tuen tarpeen tunnistamisen ja keskusteluavun jälkeen tarvittaessa Janakkalan terveydenhuollon avopsykiatrian vastaanotolle ja alle 18-vuotiaat nuorisopsykologin vastaanotolle. Päihdeongelmissa 18 vuotta täyttänyt opiskelija voi terveydenhoitajan tuen lisäksi tarvita erityisasiantuntija-apua, jolloin hän voi varata ajan terveyskeskuksen päihdetyöntekijältä, samoin kuin alle 18-vuotias, jolle käynti on maksuton. Alle 18-vuotiaan kohdalla voi myös olla aiheellista sopia tapaamisesta kotikunnan ennaltaehkäisevän lastensuojelun työntekijän kanssa.

Janakkalassa opiskelijat voivat saada päihde- ja mielenterveysongelmiinsa tukea monialaisen ammatilistiimin yhteistyönä. Etäällä taajamasta sijaitsevan erityisammattiopisto Kiiipulan opiskelijoilla on lisäksi mahdollisuus tarvittaessa saada oppilaitokseen jalkautuvan päihdetyöntekijän ja kuraattorin vastaanottoaikoja viikottain.

Janakkalassa on 1 lukio, jonka toimipisteet ovat Turengissa ja Tervakoskella. Toisen asteen ammatillisia oppilaitoksia on Turengissa kaksi, Ammattiopisto Tavastian logistiikan yksikkö sekä ammatillinen

erityisoppilaitos Kiipulan ammattiopisto. Kaikissa toimipisteissä toimii terveydenhoitaja ja lääkäri.

3.4.1 Janakkalan lukion ja ammattioppilaitosten terveydenhuolto-ohjelma

Vuosikurssit	Osallistujat	Sisältö	Keskustelunaiheet ja jaettava materiaali
1. vuosikurssi	Th ja opiskelija, tarvittaessa huoltajat tai muuta verkostoa	Terveydentila ja yleinen hyvinvointi, kasvu ja kehitys. Arvio tuen, hoidon ja tutkimusten tarpeesta / yksilöllinen suunnitelma. Terveys- ja päihdekyselyt . Mielialakysely	Terveystottumukset ja elämäntavat, ihmissuhteet, liikunta, päihteet, seksuaaliterveys ja ehkäisyn tarve. Materiaalia annetaan tarpeen ja tilanteen mukaan.
2. vsk seuranta-tarkastuksia voi olla enemmän yksilöllisistä tarpeista johtuen - janakkalalaisten kutsuntaikäisten tarkastukset	Lääkäri ja opiskelija, tarvittaessa huoltajat tai muuta verkostoa.	Sisältö kuten edellä. Tytöillä lääkärintarkastus Pojilla lääkärin toimesta tapahtuva kutsuntatarkastus. Tarvittaessa nuorison terveystodistus, jos ei vielä ole saanut.	Materiaali tarpeen mukaan.
3. vsk	Th ja opiskelija	Kontrollit ja omaehtoiset yhteydenotot.	Materiaali tarpeen mukaan.

3.5 Oppilashuoltotoiminta

Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen. Työssä tulee turvata se, että oppilaan ja huoltajan näkemyksiä kuunnellaan. Koulun oppilashuoltotyöstä ja sen menettelytavoista annetaan tietoa oppilaalle ja huoltajalle. Huoltajalle tulee antaa tietoa siitä, miten oppilasta koskevan oppilashuollollisen asian vireillepano ja valmistelu tapahtuu.

Oppilashuolto järjestetään, sitä koordinoidaan ja kehitetään monialaisessa yhteistyössä. Opetustoimen ja sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa sovitaan yhteistyön yleisistä periaatteista ja rakenteista, käytännön toiminnan järjestämisestä, keskinäisestä työnjaosta ja vastuista. Yhteistyön järjestämisessä otetaan huomioon myös muiden viranomaisten kuten poliisin ja pelastustoimen tai muiden yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävä yhteistyö terveyteen ja turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä.

Oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat ovat:

- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (ei valmis)
- Paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta
- Koulukohtaiset oppilashuoltosuunnitelmat

3.5.1. Oppilashuollon palveluiden järjestäminen Janakkalan kunnassa, yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken ja oppilastyön organisointi

Oppilashuoltotyöhön sisältyvät opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut, jotka ovat kansanterveyslaissa tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa tarkoitettu koulunkäynnin tukeminen. Oppilaille ja opiskelijoille on tarjolla psykologi- ja kuraattoripalveluja. Opiskeluhoollon palvelut muodostavat nivelkohtineen yhtenäisen jatkumon.

Valtakunnalliset opetussuunnitelmat (esiopetus, perusopetus, lukio-opetus) ja kunnan opetussuunnitelmat julkaistaan kunnan www-sivuilla. Rehtorit vastaavat koulukohtaisten oppilashuoltosuunnitelmien päivittämisestä sekä henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien perehdyttämisestä ja tiedottamisesta koulukohtaisesti.

Oppilashuollon toimintaohjeiden päivittäminen, toteutumisen seuranta ja arviointi tapahtuu vuosittain rehtorikokouksessa sekä monialaisissa työryhmissä. Kunnassa on oppilashuollon ohjausryhmä ja koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät. Alueelliset oppilashuoltoryhmät kokoontuvat vähintään kerran lukuvuodessa. Oppilas/opiskelijakohtaisia asioita käsitellään tapauskohtaisesti koottavissa asiantuntijaryhmissä.

Oppilashuoltopalvelut ovat osa perhekeskuksen palveluja.

Kuraattoripalvelut

- Henkilökohtaiset keskustelut oppilaiden kanssa ja palveluohjaus
- Oppilaiden ryhmäkeskustelut
- Yhteydenotot ja kalenteriajat kouluilla
- Puhelinkonsultaatio oppilaille, henkilöstölle ja huoltajille
- Mukana vanhempainilloissa ym. koulun tapahtumissa
- Palaverit (yhteisölliset oppilashuoltoryhmät, asiantuntijaryhmät)
- Kodin ja koulun yhteistyö
- Yhteistyö eri tahojen kanssa ja palveluohjaus

Kuraattorit osallistuvat myös erilaisiin yhteistyöryhmiin (lastensuojelutiimit, moniammatilliset tiimit, hoitoneuvottelut, nivelvaiheiden palaverit) ja tekevät yhteistyötä nuorisotyön ja etsivän nuorisotyön kanssa. Kuraattorit tekevät paljon yhteistyötä psykiatristen hoitoyksiköiden kanssa. Lisäksi he tiedottavat säännöllisesti mm. poliisia, seurakuntaa ja Ankkuria Janakkalan kunnan nuorten yleisistä huolenaiheista ja ilmiöistä.

Kuraattori ohjaa tarvittaessa kouluterveydenhuollon palveluihin. Sosiaalitoimen avohuollon

palveluihin ja lastensuojelun tukitoimiin voi hakeutua kuraattorin avustuksella. perheneuvolapalvelut löytyvät perhekeskuksesta. Nykyisin nuoria ohjataan usein käyttämään myös valtakunnallisia verkkopalveluja. Janakkalan kunnasta löytyy useita erityistyöntekijöitä: nuorten psykologi, toimintaterapeutti, puheterapeutti ja ravitsemusterapeutti, joille nuoria ja perheitä on mahdollista ohjata.

Vanhempien/huoltajien ohjaus omiin palveluihin on tärkeä osa kuraattorin työtä, esim. päihdepalvelut, perheasiainneuvottelukeskus, avopsykiatria, Ankkuri, terveyskeskuksen psykologi ovat käytettävissä. Wilma on merkittävästi lisännyt vanhempien saamaa ohjausta, perinteisten puhelinkonsultoinnin ja tapaamisten ohella.

Psykologipalvelut

- oppilaan tuki ja terapeuttiset keskustelut
- yhteistyö eri tahojen kanssa
- tarjoaa konsultaatiota esiopetuksen ja koulun henkilökunnalle
- osallistuu yhteisöllisiin oppilashuoltoryhmiin ja asiantuntijaryhmiin
- huoltajien tukeminen ja ohjaaminen kasvatustyössä
- oppilaan psykologiset tutkimukset, neuvottelut huoltajien ja koulun
- henkilökunnan kanssa sekä tukitoimien suunnittelu ja yhteistyö sidosryhmien kanssa
- jatkotutkimuksiin ja hoitoon ohjaaminen

Koulupsykologi

Janakkalan kunnassa kouluikäisten lasten ja nuorten kanssa toimivat koulupsykologi ja nuorten psykologi. Koulupsykologi kuuluu koulutoimen alaisuuteen ja työskentelee esikoululaisten ja alakoululaisten lasten sekä heidän perheidensä kanssa. Koulupsykologi on säännöllisesti Turengin ja Tervakosken kouluilla. Kyläkouluilla ja esiopetusyksiköissä koulupsykologi on sovittuna aikana tai vastaanotto on psykologin työhuoneessa koulutoimistossa.

Nuorten psykologi

Nuorten psykologi työskentelee terveystoimen alaisuudessa ja toimii 13-19 –vuotiaiden nuorten kanssa. Vastaanotto on sekä Turengin että Tervakosken terveysasemilla. Nuorten psykologi käy myös kouluilla tarvittaessa.

Psykologipalveluista tiedotetaan koulutiedotteessa sekä kunnan ja koulujen kotisivuilla ja psykologtiin saa yhteyden Wilman kautta, puhelimitse ja sähköpostitse.

Sosiaalityön rooli ja vastuu

- Ehkäisevä lastensuojelu: ohjaus ja neuvonta
- Lapsiperheiden sosiaalityö: koko perhe on sosiaalityöntekijän asiakas
- Ehkäisevä perhetyö: vanhemmuuden tukeminen ja perheen ja vanhempien voimavarojen arviointi, ohjataan koko perhettä tai perheen yksittäistä jäsentä tilanteen mukaisesti palveluihin
- taloudellinen tukeminen
- harrastusten tukeminen
- ryhmämuotoiset toiminnot

Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu:

- lapsi on lastensuojelun asiakas
- laaja-alainen lastensuojeluntarpeen selvitys

- tuki määräytyy selvityksen ja lapsen tarpeiden mukaan
- palvelut määritellään lievimmän riittävän toimenpiteen periaatteesta
- palvelut räätälöidään yksilökohtaisesti: tehostettu perhetyö, tukihenkilö, tukiperhe, taloudellinen tukeminen, avohuollon sijoitus kodin ulkopuolelle, huostaanotto ja sijaishuolto, jälkihuolto

Sosiaalityöntekijä tai lastensuojeluntyöntekijä osallistuu oppilashuollon kokouksiin erikseen sovitulla tavalla. Lisäksi sosiaalityöntekijä tekee yksilökohtaisissa tapauksissa tiivistä yhteistyötä koulukuraattorin, koulupsykologin, kouluterveydenhoitajan ja opettajan kanssa sekä osallistuu kutsutuna koulun järjestämiin asiakas- ja perhekeskeisiin neuvotteluihin. Sosiaalityöntekijät esittäytyvät myös koulun vanhempainilloissa.

Kouluterveydenhuollon palvelut

- osallistuminen koko kouluyhteisön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen
- koulun työolojen ja koulutyön terveellisyysvalvonta ja edistäminen
- oppilaan hyvinvoinnin ja terveyden seuraaminen, arviointi ja edistäminen
- osallistuminen oppimisen, tunne-elämän ja käyttäytymisen ongelmien tunnistamiseen ja selvittämiseen yhteistyössä muun oppilashuoltohenkilöstön kanssa

Sivistystoimenjohtajan rooli

- taloudellisten resurssien huolehtiminen opetussuunnitelman toteuttamiseksi
- yhteistyösopimukset ja ostopalvelusopimukset
- hallintosäännön mukaiset päätökset ja lautakunnan esittelijän tehtävät

Sivistystoimen kehittämisspäällikön rooli

- koordinoi oppilashuoltoa kuntatasolla
- oppilashuollon johtoryhmän jäsen (edustaja jokaiselta toimialalta)
- erilaisten työryhmien kokoaminen ja johtaminen
- kuntien väliset verkostot
- hankkeet
- kuraattorin ja psykologin rekrytointi

Monialaisten työryhmien rooli

- havainnoivat ja analysoivat tilanteita ja ennakoivat tulevaa
- käsittelevät yleistasolla oppilashuollollisia asioita ja kehittämiskohteita
- tiedottavat

Etsivää nuorisotyötä tekevän rooli

- tehtävänä uuden nuorisolain myötä ottaa vastaan tieto ilman opiskelupaikkaa jääneistä nuorista ja opintonsa keskeyttäneistä nuorista
- ottaa näihin nuoriin ja alaikäisten kohdalla myös huoltajiin yhteyttä
- jatkotyöskentely suunnitellaan yksilöllisesti
- tavoitteena on nuoren rinnalla kulkien löytää hänelle sopiva
- jatkopolku koulutuksen, työn tai nuorelle sopivan palvelun piiristä

3.6 Janakkalan lasten ja nuorten suun terveydenhuolto

Suun terveystarkastuksia järjestetään koko ikäluokan kattavina määrääaikaistarkastuksina sekä yksilölliseen tarpeeseen perustuvina terveystarkastuksina. Tarkastuksissa selvitetään suun terveydentila hampaiston kehitys ja hoidon tarve sekä tehdään tarvittaessa henkilökohtainen terveystarkastus. Terveystarkastuksen voi tehdä hammaslääkäri, suuhygienisti tai hammashoitaja.

3.6.1 Ensimmäistä lasta odottavan perheen suun terveystarkastus

Kunnan on järjestettävä ensimmäistä lastaan odottavan perheen suun terveydentilan ja hoidon tarpeen arviointi.

Terveydenhoitaja kehottaa heitä varaamaan ajan hammashoitolaan suuhygienistin tekemään suun terveydentilan ja hoidon tarpeen arviointi. Arviointikäynnillä haastattelemalla selvitetään perheen ruokailutavat, hampaiden harjaustottumukset sekä ksylitolin ja fluorihammastahnan käyttö. Lisäksi selvitetään suun terveyteen vaikuttavat tavat, kuten tupakointi. Vanhemmat ohjataan käyttämään ksylitolituotteita streptokokki mutans-tartunnan estämiseksi lapselle. Vanhemmille tehdään suun terveystarkastus ja mikäli tarkastuksessa ilmenee hoidon tarvetta, ohjataan hammaslääkärin tekemään hampaiston tutkimukseen.

3.6.2 Alle kouluikäisen lapsen suun terveystarkastukset

Kunnan on järjestettävä alle kouluikäiselle lapselle terveystarkastus, kun tämä on 1-2 vuotias, 3-4 vuotias ja 5-6 vuotias. Alle kouluikäisille järjestetään suuhygienistin tai hammashoitajan tekemiä suun terveystarkastuksia ja tarpeen mukaisesti hammaslääkärin tutkimuksia.

3.6.3 Alle 2-vuotiaan lapsen suun terveystarkastus

6-8 kuukauden ikäiset lapset voivat käydä lastenneuvolassa vapaaehtoisessa ryhmäneuvolatilaisuudessa, missä hammashoitaja tai suuhygienisti selvittää lasten vanhemmille ensimmäisten hampaiden puhkeamisen. Samalla annetaan ohjeet hampaiden harjauksen aloittamiseksi, selvitetään streptokokkibakteeritartunnan ehkäiseminen ja kerrotaan sokerin merkityksestä hampaiden reikiintymiselle. Vanhempia opastetaan ksylitolituotteiden käytössä ja kerrotaan tutin käytöstä. Harjaus 2 kertaa päivässä aloitetaan, kun lapsen ensimmäinen hammas puhkeaa. Harjauksessa 0,5 – 3 –vuotiaille käytetään kerran päivässä pieni sipaisu lasten hammastahnaa, jossa on enintään 1100 ppm fluoria.

2-vuotiaat lapset kutsutaan suun terveystarkastukseen hammashoitolaan. Hammashoitajan tekemässä tarkastuksessa selvitetään hampaiston puhkeamisaikataulu ja purentaelimen kehitys sekä käydään läpi perheen ravinto-, terveys- ja suunhoitotottumukset. Käynnillä kerrataan streptokokki mutans-bakteeritartunnan estäminen ja sokerin merkitys hampaiden reikiintymisessä. Vanhempia opastetaan ksylitolituotteiden käytössä ja kerrotaan lapsen tutin käyttöön liittyvät suositukset. Mikäli lapsella todetaan suurentunut riski hampaiden reikiintymiseen, hänet kutsutaan suuhygienistin tai hammashoitajan tarkastukseen yksilöllisen tarpeen mukaan useammin kuin kerran vuodessa.

3.6.4 3 – 4 vuotiaan lapsen suun terveystarkastus

4 –vuotiaan lapsen suun terveystarkastus on neuvola-asetuksen mukaisesti koko ikäluokalle tehtävä tarkastus. Lapsi kutsutaan hammashoitajan tai suuhygienistin tekemään tarkastukseen. Tarkastuksessa kerrotaan perheelle hampaiston puhkeamisaikataulu ja purentaelimen kehitys.

sekä selvitetään perheen ravinto-, terveys- ja suunhoitotottumukset. Lisäksi selvitetään lapsen mahdolliset yleissairaudet ja infektiosairauksien vaikutus lapsen hampaiston terveyteen. Kerrataan lapsen kotihoidon suunnitelma ja kiinnitetään erityistä huomiota takahampaiden harjaukseen, mehujen ja makeisten nauttimiseen sekä ksylitolipurukumin tai -pastillien käyttöön. Lapsen hampaisto tarkastetaan ja reikiintymisen lisäksi kiinnitetään huomiota purennan kehitykseen.

Mikäli lapsella todetaan suurentunut riski hampaiden reikiintymiseen, hänet kutsutaan suuhygienistin tarkastukseen 6 – 12 kuukauden kuluttua.

Jos lapsen hampaistossa todetaan alkavia reikiä, kerrataan vanhempien kanssa hyvä kotihoito ja tilanne kontrolloidaan 6 kuukauden välein suuhygienistin vastaanotolla. Jos löydetään korjattavia reikiä, lapsi ohjataan hammaslääkärin tarkastukseen. Korjaavan hoidon jälkeen lapsi käy hammashoitajan tai suuhygienistin hoidossa 6 kuukauden välein, kunnes kotihoito saadaan kuntoon.

3.6.5 5 – 6 –vuotiaan lapsen suun terveystarkastus

6 –vuotiaan lapsen suun terveystarkastus on neuvola-asetuksen mukaisesti koko ikäluokalle tehtävä tarkastus. Lapset kutsutaan suuhygienistin tekemään tarkastukseen.

Tarkastuksessa selvitetään perheen ravinto- ja suunhoitotottumukset. Tässä vaiheessa kiinnitetään erityistä huomiota ensimmäisten molarien puhkeamiseen. Vanhemmille muistutetaan, että heidän tulee harjata edelleen lapsensa hampaat. Reikiintymisen lisäksi tarkastuksessa kiinnitetään huomiota purentaan. Tarkistetaan ohjautuvat ja suorat ristipurennat sekä suurentuneet ylipurennat. Tarvittaessa lapsi ohjataan hammaslääkärin tekemään purennan tarkastukseen.

Mikäli lapsen hampaistossa todetaan alkavia reikiä, kerrataan vanhempien kanssa hyvä kotihoito ja tilanne kontrolloidaan 6 kuukauden välein suuhygienistin vastaanotolla. Jos hampaistosta löydetään korjattavia reikiä, lapsi ohjataan hammaslääkärin tarkastukseen ja reiän paikkaukseen. Jatkossa lapsi käy hammashoitajan tai suuhygienistin fluorilakkauksessa 6 kuukauden välein.

3.6.6 Kouluikäisen lapsen suun terveystarkastukset

Neuvola-asetuksen mukaan kunnan on järjestettävä oppilaille suun terveystarkastus ensimmäisellä, viidennellä ja kahdeksannella vuosiluokalla. Oppilaalle tehtävät tarkastukset ovat suuhygienistin tai hammaslääkärin tekemiä.

Ensimmäisen luokan kevätlukukaudella tehtävässä tarkastuksessa korostetaan kotihoidon merkitystä, kiinnitetään huomiota harjauksen onnistumiseen ja suositellaan ksylitolin käyttöä ruokailujen jälkeen. Vanhemmille korostetaan heidän tekemänsä harjauksen merkitystä. Tarkastuksessa kiinnitetään huomiota ensimmäisen vaihduntavaiheen hampaiden puhkeamiseen, tarkastetaan ristipurennat, kiinnitetään huomiota ylipurentoihin ja etuhampaiden symmetriseen puhkeamiseen. Mikäli oppilaan hampaistossa todetaan alkavia reikiä, hänelle laaditaan tehostetun kariesen ehkäisyohjelma yksilöllisen tarpeen mukaan. Oppilas kutsutaan tarvittaessa toisella luokalla suuhygienistin tai hammaslääkärin tekemään terveystarkastukseen. Hammaslääkäri määrittää oppilaalle yksilöllisen tarpeen mukaan suun terveystarkastuskäynnit suuhygienistille.

Viidennellä luokalla lapsella on alkamassa hampaiston toinen vaihduntavaihe. Tällöin hammaslääkärin tekemässä tarkastuksessa kiinnitetään huomiota erityisesti kulmahampaiden puhkeamiseen ja

myös puhkeavien hampaiden harjauksen onnistumiseen. Hammaslääkäri määrittää oppilaalle yksilöllisen tarpeen mukaan suun terveystarkastuskäynnit suuhygienistille.

Kahdeksannella luokalla kutsutaan koko vuosiluokka tarkastukseen. Tässä vaiheessa on tyypillistä runsas makean käyttö ja napostelutyypinen ruokailutapa sekä riittämätön hampaiden puhdistus. Samaan aikaan ovat toiset molaarit puhkeamassa. Tällöin kiinnitetään erityistä huomiota niiden puhdistukseen. Hammaslääkäri määrittää oppilaalle yksilöllisen tarpeen mukaan suun terveystarkastuskäynnit suuhygienistille.

3.6.7 Opiskelijan suun terveystarkastukset

Opiskeluterveydenhuoltoon oikeutetulla opiskelijalle tulee järjestää kerran opiskelun aikana suun terveystarkastus.

Janakkala järjestää opiskelijoille yksilöllisen tarpeen mukaan määritellyt suun terveystarkastuskäynnit joko suuhygienistille tai hammaslääkärille. Myös muut 18 vuotta täyttävät janakkalalaiset nuoret kutsutaan suuhygienistin tekemään suun terveystarkastukseen.

Opiskelijan terveystarkastuksessa tulee kiinnittää huomiota hampaiden reikiintymisen lisäksi alkaviin kiinnityskudosvaurioihin. Tässä vaiheessa tulee huomioida myös puhkeavat viisaudenhampaat ja mahdolliset leukaniveloireet. Opiskelijalle tehdään tarvittaessa henkilökohtainen ehkäisevän hammashoidon suunnitelma ja määritetään seuraava tarkastusajankohta.

3.7 Kasvatus- ja perheneuvonta monialaisena yhteistyönä

Kasvatus- ja perheneuvonnalla tarkoitetaan asiantuntija-avun antamista kasvatus- ja perheasioissa sekä lapsen myönteistä kehitystä edistävää sosiaalista, psykologista ja lääketieteellistä tutkimusta ja hoitoa. Kasvatus- ja perheneuvonnan tehtävänä on tukea ja edistää lasten ja nuorten myönteistä kehitystä järjestämällä ohjausta ja neuvontaa ja muuta asiantuntija-apua ihmissuhteisiin, perhe-elämään ja lasten kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä sekä tutkimusta ja hoitoa lasten kasvatukseen ja perhe-elämään liittyvissä ongelmissa.

Suomen Kasvatus- ja perheneuvontaliiton vuonna 2008 antamissa suosituksissa todetaan, että:

- Kasvatus- ja perheneuvonta on kuntien lakisääteinen tehtävä
- Kasvatus- ja perheneuvonta voidaan järjestää eri tavoin
- Palveluihin pääsee joustavasti
- Riittävä, pätevä ja pysyvä henkilöstö on toiminnan edellytys
- Tilat ja välineet ovat asianmukaisia
- Toiminnan tavoitavuutta ja tuloksellisuutta seurataan säännöllisesti

3.7.1 Janakkalan kasvatus- ja perheneuvonta

Perheneuvola tarjoaa palvelua lasten kasvatukseen ja kehitykseen liittyvissä pulmissa. Palvelut on tarkoitettu Janakkalassa asuville lapsille ja peruskouluikäisille nuorille ja heidän perheilleen. Asiakkaaksi voi tulla vanhemman omalla yhteydenotolla tai yhteistyötahot voivat perheen suostumuksella olla yhteydessä perheneuvolaan. Perheneuvolassa mietitään pulmiin ratkaisuja yhdessä perheen

kanssa. Tarvittaessa perheneuvolassa tehdään perheen luvalla yhteistyötä myös muiden lapsen ja perheen kanssa työskentelevien tahojen kanssa sekä ohjataan lastenpsykiatrin konsultaatioon. Palvelut ovat vapaaehtoisia, luottamuksellisia ja asiakkaille maksuttomia. Perheneuvolassa työskentelee psykologi ja perheneuvoja.

3.8 Ehkäisevä lastensuojelu

Ehkäisevällä lastensuojelulla tarkoitetaan kaikkia niitä toimia kunnan perus- ja erityispalveluissa, joilla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Kaikilla, jotka työskentelevät lasten ja perheiden kanssa, on vastuu heidän hyvinvoinnistaan ja tuen tarpeiden mahdollisimman varhaisesta tunnistamisesta. Äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa terveydenhuollossa, päivähoidossa, opetuksessa ja nuorisotyössä annettava tuki ja erityinen tuki silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana, on ehkäisevää lastensuojelua. Tarjottava tuki on usein lisäkäyntien tai kotikäyntien tarjoamista lapselle tai koko perheelle. Erityisen tuen muotoja ovat esim. neuvolan perhetyö tai koulun sosiaaliohjaus. Tukea ja erityistä tukea tulee tarjota mahdollisimman varhain tilanteissa, joissa vanhempien voimavarat ovat riittämättömät.

Ehkäisevän lastensuojelun kokonaisuutta kuvataan ja arvioidaan kunnan laatimassa Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa. Suunnitelmassa arvioidaan myös peruspalvelujen resurssitarvetta. Kunnan tulee seurata lasten ja nuorten kasvuoloja sekä kehittää palvelujärjestelmää siten, että lapsen tai nuoren etu toteutuu tarjottavissa palveluissa.

3.8.1 Janakkalan ehkäisevä lastensuojelu

Janakkalassa neuvolan terveydenhoitajat ja sosiaalitoimen työntekijät kokoontuvat yhteisiin tiimeihin noin kaksi kertaa vuodessa, tämän lisäksi neuvolan terveydenhoitajilla ja perhetyöntekijöillä on yhteiset säännölliset kokoontumiset ympäri vuoden. Oppilashuoltoryhmissä pohditaan oppilaskohtaisia asioita, näihin tilaisuuksiin osallistuvat myös kouluterveydenhoitajat ja lastensuojelun työntekijät. Alueelliset hyvin laaja-alaiset, moniammatilliset tiimit kokoontuvat neljä kertaa vuodessa, jolloin suunnitellaan kahden taajaman, Turengin ja Tervakosken yleisiä linjauksia ja toimintamalleja lasten ja nuorten tueksi. Lastensuojelutarpeen selvityksen yhteydessä pyydetään toisinaan lausuntoa terveydenhuollon viranomaisilta. Nuorten kohdalla lastensuojelu on käynnistänyt hoitokontaktin ja sen jälkeisen tarvittavan hoidon myös erityistason palveluissa. Terveys-, sosiaali- ja varhaiskasvatustoimi osallistuu yhdessä perheiden palveluiden kehittämiseen, mm. ”Vahvuutta vanhemmuuteen” –hanke on jo jalkautunut neuvolaan erilaisina ammattilaisten vetäminä ryhmätoimintoina ja ”KUULAS” –hankkeen tuloksista syntynyt ’Huolisiapparei’ –työmalli on juurtumassa mm. päiväkotien arkeen. Huolisiapparilla halutaan varmistaa, että perheet, joista on eri palveluissa noussut pieni huoli, saisivat nopean monialaisen arvioinnin jälkeen oikeanlaisen tuen. Toimintamallissa perheen nimeämät toimijat kutsutaan perheen ympärille. Toimintamallin tavoitteena on kutsua eri toimijat perheen tueksi. Mallin avulla pyritään pääsemään eroon eteenpäin lähettämisen toimintakulttuurista.

Ennakollisen lastensuojeluilmoituksen tärkein tausta-ajatus on se, että se synnyttää toimintaveloitteen sosiaalitoimeen jo ennen lapsen syntymää. Terveydenhuollon henkilökuntaa on informoitu ennakollisen lastensuojeluilmoituksen tekemisestä. Ennakollisen lastensuojeluilmoituksen tekemisessä terveydenhuollon viranomaisen voi aina konsultoida lastensuojelun työntekijöitä, jotka ovat tavoitettavissa arkipäivisin ja virka-aikaan, yhteyden saa soittamalla lastensuojelun päivystyspuhelimeen klo. 8-16 välisenä aikana. Lisäksi perhetyöntekijät tapaavat neuvolan terveydenhoitajia säännöllisesti, jolloin

on mahdollisuus puhua asiakkaisiin liittyvistä huolenaiheista. Ennakollisia lastensuojeluilmoituksia tuli vuonna 2014 kuusi ja vuonna 2016 neljä kappaletta. Taustalla on usein vanhemman päihde- ja mielenterveysongelmat. Ennakollisten lastensuojeluilmoitusten käsittely on keskitetty lapsiperheiden sosiaalityöntekijälle. Lapsen syntymän jälkeen asiakkuus siirtyy arvioinnin jälkeen lastensuojeluun, mikäli lastensuojelun asiakkuudelle on tarvetta.

Perhettä voidaan auttaa myös aikuissosiaalityön tukipalveluin silloin, kun vanhemmilla on mielenterveys-, päihde- tai peliriippuvuutta, taloudellisia vaikeuksia ja pitkäaikaistyöttömyyttä. Aikuissosiaalityön tehtävänä on tällöin tarjota tukipalveluita esimerkiksi päihdetyön keinoin. Palveluohjausta silloin, kun kysymyksessä erilaisten tutkimusten ja hoidon käynnistäminen ja toteutus sekä sosiaalityöntekijän ohjauksellisia palveluita talous- ja velkaneuvontaan, asumisen turvaamiseen sekä erilaisin työllistämistoimin estää syrjäytymistä työ- ja koulutuselämän ulkopuolelle.

Kanta-Hämeessä toimii virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystys, joka vastaa kaikkien kuntalaisten avun tarpeeseen sosiaalisissa hätätilanteissa.

4.TERVEYDENHUOLLON ASIAKIRJAT

Janakkalan terveydenhuollossa on käytössä Effica-potilastietojärjestelmä. Työntekijän oikeudet potilasasiakirjoihin määritellään työntekijäkohtaisilla käyttöoikeuksilla. Moniammatillisessa yhteistyössä tulee aina olla huoltajien lupa alle 15-vuotiasta lasta koskevien asioiden käsittelyyn. Vanhempien kirjallisesta suostumuksesta tulee tehdä merkintä potilasasiakirjoihin. Yli 15-vuotias koululainen tai opiskelija voi antaa luvan itse. Suostumusta pyydettyessä on aina informoitava myös oikeudesta perua tai rajata suostumus syytä ilmoittamatta. Perheen muuttaessa asuinkuntaa, potilasasiakirjat (kopioid) voidaan toimittaa vanhempien tai asianomaisen itsensä suostumuksella uuteen asuinkuntaan. Potilasasiakirjojen rekisterinpidosta vastaavana säilyy edelleen se kunta, missä tiedot ovat syntyneet.

5.TOIMINNAN SEURAAMINEN JA YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN

Laajojen terveystarkastusten ja erityisen tuen toteuttamisen käytäntöjen jalkauttamisesta aiheutui aluksi paljon kysymyksiä työaika-, työtila- ja henkilöstöresursoinnille. Vanhempien ja terveyskeskuksen muiden toimipisteiden informointi uusista toimintatavoista ei aina sujunut kitkatta. Sovittujen periaatteiden mukaan toimiminen vakiintuu hitaasti yhteisesti hyväksytyksi malliksi. Neuvola-asetus antaa hyvät ohjeistukset, mutta käytännön toteutus ontuu jonkin verran erilaisista syistä johtuen. Esimerkiksi kouluterveydenhuollon laajojen terveystarkastusten luokkakohtaisten yhteenvetojen työstämisen toteutus sisältöineen etsii vielä muotoaan.

Hallitusohjelmassa (2011-2015) korostetaan, että hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen tulee ottaa huomioon kaikessa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja sisällyttää kaikkien hallinnonalojen toimintaan. Kunnanvaltuusto päättää kuntapolitiikan suunnista ja hyväksyy strategiat ja painoalueet. Kunta edistää asukkaitensa hyvinvointia, tukee terveellisiä valintoja ja edistää kestävästä kehityksestä. Kunnan strategisessa suunnittelussa ja päätöksenteossa asetetaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet, määritetään niitä tukevat toimenpiteet, nimitetään vastuutahot ja tehdään yhteistyötä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Terveyden edistäminen liikunnan ja hyvän ravinnon avulla on edullisempaa kuin elintapasairauksien hoitaminen. Voimavarojen tarkoituksenmukainen kohdentaminen edellyttää, että kunnan johdolla on

kokonaiskuva oman alueensa lasten, nuorten ja perheiden kaikista palveluista ja että yksiköiden henkilöstö toimii samojen yhdessä sovittujen periaatteiden mukaan ja käyttää työssään oikein vaikuttavia menetelmiä ja työtapoja.

Tämä toimintaohjelma on tarkoitus liittää osaksi kunnan suunnitelmaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi. Asetuksen (338/2011) toteutumista seurataan toimijatasolla työntekijöiden asiakaskontaktien määrällä, joita verrataan olemassa oleviin suosituksiin. Toiminnan valvontavastuu on avohoidon ylihoitajalla ja ylilääkärillä. Toimintaohjelman laadinnassa päävastuu on avohoidon ylihoitajalla, joka myös koordinoi ohjelman sisällön kokoamistyötä eri toimijoiden avulla. Toimintaohjelman tarkastamiseen ovat terveydenhoitajien ohella osallistuneet vastuuhenkilöt opetus-, sosiaali- ja varhaiskasvatustoimesta sekä koululääkäri ja ennaltaehkäisevien terveystalvelujen tulosalueen johtaja, ylilääkäri.

Toimintaohjelman laatija ja koordinoija

Pirjo Meriläinen

Suunnittelija

Tulosalueen vastuuhenkilö

Virpi Kröger

Ylilääkäri

Janakkalassa, päivitetty 18.4.2018